

LANDSBYGDSUTVECKLING
I VILHELMINA KOMMUNS
STRANDNÄRA LÄGEN

Tematiskt tillägg till ÖVERSIKTSPLAN
för Vilhelmina kommun, Vuoltjeren tjjelte

Antagen av Vilhelmina kommunfullmäktige 2018-12-10 Dnr15/Ks33

Framsida: *Saxnäs by* (foto: Vilhelmina kommun), *Lappudden, Storsele* (foto: Ursula Neussel), *Båtplatser i Lövberg* (foto: Vilhelmina kommun)

Innehåll

1. Varför en LIS-plan?	1
1.1 Varför ett tematiskt tillägg?	1
1.2 Planprocess	2
2. Strandskydd	2
2.1 Lagar och riktlinjer	3
2.1.1 Strandskyddsdispens	4
2.1.2 Särskilda skäl enligt 7 kap. 18b § Miljöbalken	4
2.1.3 Landsbygdsutveckling i strandnära läge	5
2.1.4 Regional vägledning angående LIS.....	6
2.1.5 Komplettering inom strandskydd enl. 7 kap. 17 § Miljöbalken.....	7
3. Vilhelmina kommun	7
3.1 Geografi och infrastruktur	7
3.2 Befolkning, bebyggelse och näringsliv	8
4. Begrepp och definitioner	9
4.1 Landsbygd	9
4.2 Vattendrag/vattenområden.....	9
4.3 Allmänna intressen	10
5. LIS i Vilhelmina	10
5.1 Bebyggelseutveckling.....	10
5.2 Stoppområden	11
5.3 Kriterier och riktlinjer för LIS.....	12
5.3.1 Näringsverksamhet.....	12
5.3.2 Bostäder.....	13
5.3.3 Bryggor och pirar	13
5.3.4 Båthus	13
5.3.5 Övriga åtgärder	13
5.4 Områden lämpliga för LIS.....	14
5.4.1 Miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten.....	15
6. Konsekvensbedömning	16
6.1 Ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.....	16
6.2 Miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten	17
7. Beskrivning av utpekade LIS-områden	18
Nr. 1 Storvall.....	19
Nr. 2 Lövberg	21
Nr. 3 Saxnäs.....	23
Nr. 4 Stalon.....	25
Nr. 5 Nordansjö	27
Nr. 6 Nästansjö.....	29
Nr. 7 Malgonäs	31
Nr. 8 Solliden	33
Nr. 9 Svannäs.....	35

BILAGOR

- A. Avgränsningar av strandskyddet i Västerbottens län
- B. Bebyggelsekärnor med servicenoder i Vilhelmina kommun
- C. Olämpliga ("röda") områden för LIS
- D. Intressanta ("gula") utredningsområden för LIS
- E. Vattenförekomster vid LIS-områden i Vilhelmina kommun...
- F. Yttranden och beslut

1. Varför en LIS-plan?

Alla kommuner i Sverige kan peka ut områden kring sjöar och vattendrag på landsbygden där det kan vara lämpligt att tillämpa lättnader från strandskyddsbestämmelserna i lagen. Syftet med utpekandet av områden är att skapa förutsättningar för långsiktigt god landsbygdsutveckling. Målet är också att skapa ett långsiktigt hållbart skydd av strand- och vattenområden i kommunen där djur-, växt-, natur- och friluftsliv inte äventyras.

Med bestämmelserna som gäller för Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen (LIS) ges möjlighet att dra nytta av de fördelar ett strandnära läge har och därigenom erbjuda attraktiva lägen för exempelvis bostäder, fritidshus och näringsliv. Även om ett område utpekats som lämpligt för LIS undantas det inte från gällande lagstiftning. Kommunen kommer inte att ta initiativ till utveckling i de utpekade områdena. Utpekandet är dock ett starkt skäl för att det ska vara möjligt att bevilja undantag från strandskyddet. Berörda mark- och fastighetsägare ska alltså inte se LIS som ett hot utan som en möjlighet till ett utökat markutnyttjande. Ägaren avgör själv om den utökade möjligheten till dispens från strandskyddet ska nyttjas eller inte.

Sverige har kommunerna ansvaret för att planera hur mark och vatten ska användas på bästa sätt och hur bebyggelsen ska utvecklas. Detta görs i form av översiktsplanering enligt Plan och bygglagen (2010:900). Detta dokument är en LIS-plan som utgör ett tematiskt tillägg till den kommuntäckande översiktsplanen för Vilhelmina kommun.

Översiktsplanering (ÖP):

Enligt plan och bygglagen måste alla kommuner i Sverige presentera hur de vill att mark och vatten ska användas och hur bebyggelsen ska utvecklas inom kommunen. Detta görs i en översiktsplan (ÖP).

ÖP antas av kommunfullmäktige för att visa grannkommuner, exploatörer och olika statliga myndigheter på "vart kommunen vill" och vilka sociala, kulturella, ekonomiska och ekologiska förutsättningar som finns för det.

ÖP är inte juridiskt bindande, men den förklarar politisk vilja och prioriteringar. Den väger också tungt som beslutsunderlag vid t.ex. detaljplanering, bygglovhantering och andra tillståndsprövningar. Som exempel; undantag från förbud att bygga vid vatten kan inte ges annat än om det finns stöd för detta i ÖP.

1.1 Varför ett tematiskt tillägg?

Syftet med att utforma LIS-planen som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen är att samla viktig information kring strandskyddet och presentera kommunens viljeinriktning för framtida användning av strandnära områden. LIS-planen är inte komplett när det gäller planeringsunderlag och ska därför alltid läsas tillsammans med den kommuntäckande översiktsplanen. Tillägget är, liksom kommunal översiktsplanering i övrigt, inte juridiskt bindande. Den ska dock fungera som beslutsunderlag vid ansökningar om strandskyddsdispens. Den ska också ligga till grund för beslut om bygglov enligt Plan- och bygglagen (PBL) samt upphävande av strandskydd i detaljplan enligt Miljöbalken (MB). LIS-planen ska omarbetas om så är önskvärt eller krävs på grund av förändrade förutsättningar. Om kommunens ställningstaganden gällande LIS inte skulle överensstämma mellan den kommunövergripande planen och tillägget är det den plan som vilar på den senaste lagstiftningen och senast uppdaterade förutsättningar som gäller.

1.2 Planprocess

Arbetet med att identifiera LIS-områden i Vilhelmina kommun till denna plan pågick under flera år. Under 2013 genomfördes en kartanalys utifrån valda kriterier (se kapitlet "LIS i Vilhelmina" nedan) med syfte att hitta lämpliga områden. Tjänstemän vid miljö- och byggnadskontoret rensade sedan, med stöd av erfarenhet och lokalkännedom, bort ytterligare platser som kunde anses som fysiskt olämpliga med avseende på byggande.

Kvarvarande områden sändes ut till byaföreningar, eller motsvarande, runt om i kommunen med uppmaning om att tycka till om kommunens förslag samt, på medskickad karta, rita in anpassningar av förslagen och/eller egna förslag. I samband med den deltagandeprocess som genomförts under arbetet med en ny kommuntäckande översiktsplan har frågan om LIS-områden återigen lyfts till kommunens invånare. Utöver förslagen från dessa tidiga samråd finns även områden där intresse för strandskyddsdispens av rimliga skäl är känt av kommunen sedan tidigare.

Områden lämpliga för inventering med avseende på LIS fastställdes av kommunstyrelsen 2017-06-07. Inventering av områdena genomfördes av kommunens bygg- och miljöinspektörer under sensommaren 2017. Resultatet från inventeringen presenteras i denna plan. Områden där strandskyddsdispens redan lämnats av Vilhelmina kommun, genom förenklad planprocess (se avsnitt 5.4) och med stöd från Länsstyrelsen Västerbotten, har lagts till de föreslagna områdena. Planförslaget samråddes med myndigheter, föreningar och allmänheten under perioden 15 februari-31 mars 2018. Inkomna synpunkter sammanställdes och planförslaget arbetades om utifrån kommunstyrelsens beslut (se samrådsredogörelse). Planförslaget ställdes ut under två månader (6 augusti-15 oktober 2018) för att myndigheter, föreningar och allmänhet återigen skulle kunna lämna synpunkter. En utställningsredogörelse över inkomna yttranden sammanställdes, mindre ändringar genomfördes i planhandlingarna och efter godkännande av kommunstyrelsen antogs LIS-planen av kommunfullmäktige. På detta sätt har kommunen fastställt ändamålsenliga och väl förankrade LIS-områden med starkt beslutsstöd för sitt vidare utvecklingsarbete.

2. Strandskydd

Strandskyddet är ett generellt skydd och gäller i hela landet. Bestämmelserna gäller oavsett om området är tät- eller glesbebyggt, om det finns gott om sjöar och vattendrag eller inte och oavsett vilka naturtyper och arter som finns i området. Naturen behöver inte vara skyddsvärd utöver det vanliga för att bestämmelserna ska gälla. Reglerna gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag oavsett storlek. I dag tillåter lagen inte någon avgränsning av strandskyddet efter storleken på sjöar och vattendrag. I förarbetena till Miljöbalken (MB) står det uttryckligen att också "obetydliga" bäckar och tjärnar ofta har stor betydelse för den biologiska mångfalden.

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga människors tillgång till strandområden genom allemansrätten. Dessutom ska strandskyddet bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Det skyddade området är vanligen 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet och inkluderar även undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan under vissa

omständigheter utvidga strandskyddet upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften (se figur).

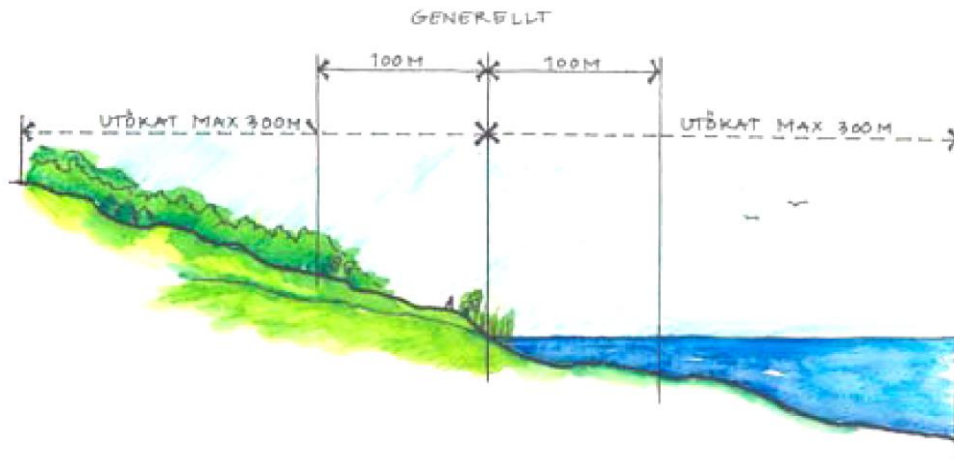

Illustration av strandskyddet (Bild: Boverket/Naturvårdsverket).

För att tillgodose syftena är det förbjudet att:

- uppföra nya byggnader eller ändra de som redan finns, så att de kan användas till något annat ändamål
- gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer
- utföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syfte, det vill säga försämrar tillgängligheten enligt allemansrätten eller väsentligt försämrar livsvillkoren för växter och djur. Exempel på detta är båthamnar, bryggor, parkeringsplatser m.m.
- utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv, till exempel fälla träd, gräva eller gödsla

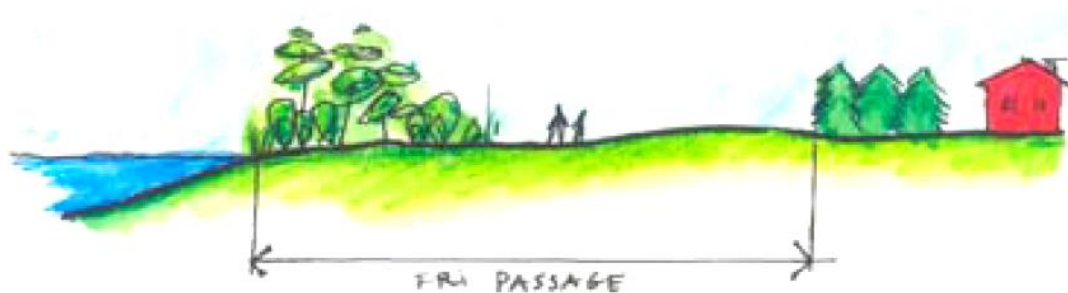
Brott mot strandskyddslagstiftningen (fr.o.m. 1 juli 1975) har ingen preskriptionstid; ett brott mot strandskyddslagstiftningen är ett brott oavsett hur lång tid som gått.

2.1 Lagar och riktlinjer

Den 1 juli 2009 förändrades reglerna för uppförande av byggnader och anläggningar i strandnära läge. Strandskyddet har stärkts. Vidare är det idag kommunen som beslutar om både undantag från strandskyddet (*strandskyddsdispens*) och upphävande av strandskyddet i samband med detaljplanering¹. Från och med 1 februari 2010 ska alla kommuner i Sverige också peka ut specifika områden för LIS i sin översiktsplan, förutsatt att lämpliga områden kan identifieras. Det är endast av *särskilda skäl* eller inom LIS-områden som lättnader från det generella strandskyddet kan ges. Vid en sådan dispens ska dock fri passage (se figur)

¹ Inom områden som omfattas av en detaljplan antagen före 1 juli 1975 krävs ingen strandskyddsdispens för att kommunen ska kunna bevilja bygglov/ tillstånd. Inom områden med nyare detaljplan ska strandskyddet vara upphävt genom planen, för att det ska vara möjligt för kommunen att bevilja bygglov/ tillstånd. Strandskyddet återinträder automatiskt när en detaljplan ändras eller upphävs, se vidare 4 kap. 17 § Plan och bygglagen. Dispensärenden inom statligt skyddade områden handläggs av länsstyrelsen.

längs stranden alltid säkerställas under förutsättning att det inte är omöjligt med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Naturvårdsverket och Boverket anger att fri passage mellan strandlinje och byggnader/anläggningar ska anpassas efter de förhållanden som råder. Den ska vara bred nog att uppfattas som allemansrättsligt tillgänglig, dock minst ett tiotal meter. En karta som visar tomtplatsens avgränsning, för att det ska gå att fastställa var tomten slutar och var allemansrätten gäller, ska följa med samtliga dispensbeslut.

Om landskapet är öppet och flackt så ska den fria passagen vara så pass bred att den uppfattas som tillgänglig för allmänheten. Om strandkanten t.ex. är brant bör den fria passagen göras bredare. Passagen ska också anpassas till djurliv. Om stranden t.ex. är en viktig häckningsplats för fåglar så kan den fria passagen läggas längre från strandkanten (Bild: Boverket/Naturvårdsverket).

Länsstyrelsen ska bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och, när det behövs, pröva kommunala beslut om dispenser och upphävanden.

Lagstiftning som berör strandskydd, LIS och planläggning finns huvudsakligen i Miljöbalken (1998:808) kap. 7 och 9 samt i Plan- och bygglagen (2010:900), Fastighetsbildningslagen (1970:988) samt Kulturmiljölagen (1988:960).

2.1.1 Strandskyddsdispens

För att dispens ska kunna beviljas gäller generellt att allmänhetens tillgång till strandområden inte får försämrats. Likaså får livsvillkoren för växt- och djurlivet inte väsentligt förändras. Utöver detta gäller också att något *särskilt skäl* eller att kraven för LIS uppfylls².

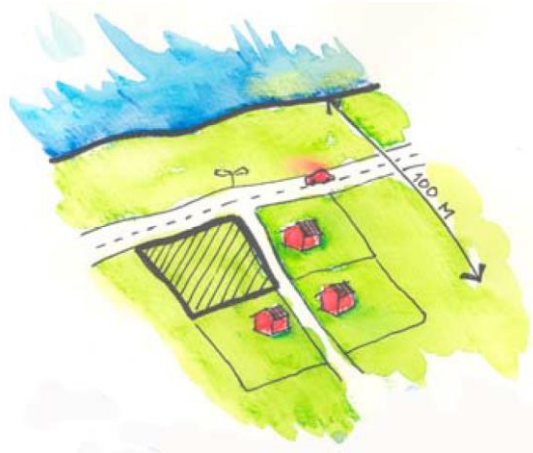
2.1.2 Särskilda skäl enligt 7 kap. 18c § Miljöbalken

Särskilda skäl för upphävande av eller dispens från strandskyddet är:

1. att platsen redan tagits i anspråk på ett sådant sätt som saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. att platsen genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen (figur 3),

---

² Kravet om särskilt skäl inkl. LIS gäller även för tidigare avstyckade, men ännu inte bebyggda tomtplatser i strandnära läge.

*Dispens kan ges om en större väg skiljer platsen från vattnet.
(Bild: Boverket/ Naturvårdsverket).*

3. att anläggningen för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet,
4. att åtgärden behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför strandskyddsområdet,
5. att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet,
6. att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse,
7. att området är utpekad för LIS.

2.1.3 Landsbygdsutveckling i strandnära läge

Med landsbygdsutveckling i strandnära läge avses en utveckling som:

- är lämplig för området.
- är långsiktig.
- är av allmänt, inte enskilt, intresse.
- ger en positiv ekonomisk utveckling i ett lokalt eller regionalt perspektiv, d.v.s. skapar förutsättningar för näringsliv och permanent boende, långsiktiga positiva sysselsättningseffekter och/eller underlag för att upprätthålla service på landsbygden. *Vilhelmina kommun avvaktar följden av Naturvårdsverkets utredning gällande att LIS även ska kunna anges som skäl för att upprätthålla förutsättningar för positiv ekonomisk utveckling. I Vilhelmina kommun är just upprätthållna förutsättningar i många fall avgörande för vidare utveckling.*

För landsbygdsutveckling i strandnära läge avses ett strandområde som:

- efter en åtgärd fortfarande kan tillgodose strandskyddets syften på ett långsiktigt sätt. Detta genom att åtgärderna är begränsade i påverkan samt omfattning.
- inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde skyddat enligt Miljöbalkens 7 kap. 18 e § (ej relevant för Vilhelmina kommun).
- inte behövs för att säkerställa fri passage för allmänheten.
- inte försämrar förutsättningarna för djur- och växtliv.

Det som ska ligga till grund för bildande av ett LIS-område, enligt lagstiftningen, är den potentiella landsbygdsutvecklingen och strandområdets värden samt hur dessa två kriterier kan förenas. Det gäller för såväl det slutliga beslutet i enskilda ärenden som för urvalet av lämpliga LIS-områden inom kommunen.

2.1.4 Regional vägledning angående LIS

Länsstyrelsen Västerbotten har tagit fram en regional vägledning av bestämmelserna för strandskyddet. I en sammanfattning av råd för arbetet med LIS-områden anges att:

- För samtliga områden i Västerbottens län, förutom kommuners centralorter samt kustkommuner exkl. inom dessa, anses ett tillägg till befintlig översiktsplan som hanterar LIS-områden, vara tillräckligt även om den befintliga översiktsplanen är gammal.

Kommunerna bör fortsätta utvidga redan bebyggda strandområden och så långt som möjligt värna orörda stränder. Om orörda strandområden ändå ska tas i anspråk ska långsiktigt hushållstänkande råda och bebyggelsen samlas i så stor utsträckning som möjligt. Enskilda anspråk får inte styra bostadsetableringar.

- Nya LIS-områden ska kunna pekats ut allt eftersom om nya underlag för detta kan presenteras.
- Det ska vara möjligt att byta ut redan utpekade områden om förutsättningarna finns och konsekvenser för strandskyddet är rimliga.

I en komplettering av vägledningen anger länsstyrelsen att en förenklad process kan tillämpas om kommunen har en LIS-plan och det kommer in anspråk på/ansökan om etablering där lokaliseringen inte överensstämmer med planen. Förutsättningen är att etableringen har uttalad förutsättning att generera eller upprätthålla positiv utveckling för hela eller delar av kommunen och att strandskyddets syfte inte äventyras. Kommunen samråder då ärendet med länsstyrelsen, motiverar skriftligen etableringens bidrag till en utveckling av landsbygden och begär länsstyrelsens yttrande. Enligt den regionala anpassningen av bestämmelser för strandskydd ska samråd även hållas med berörda grannar. Förutsättningen för bygglov är sedan strandskyddsdispens, om vilken kommunen och länsstyrelsen måste vara eniga. Ett sådant tillkommet LIS-område förs in i kommunens översiktsplan (i Vilhelminas fall; LIS-planen som är ett tematiskt tillägg till den kommuntäckande översiktsplanen) vid nästa revidering/aktualitetsförklaring.

Vidare anges två valmöjligheter om det inkomna anspråket rör ett renodlat bostadsändamål:

- Vid ny sammanhållen bebyggelse ska detaljplaneläggning väljas, där frågan om upphävande av strandskyddet prövas i vanlig ordning.
- Vid ett mindre antal bebyggelseetableringar kan den förenklade planprocessen tillämpas. Då spridningen av bebyggelsen ska begränsas måste kommunen i detta fall redovisa säkerställande av tillgången på fria strandområden, spridning av befintlig bebyggelse samt kvalitet hos befintliga fria strandområden. Kvalitetsparametrarna är vägförekomst och strandtyp från vilka våtmarker ska exkluderas då dessa är ointressanta både för rörligt friluftsliv och exploatering. Våtmarksstränder utgör dock en väsentlig del av den totala längden insjöstränder samt stränder längs rinnande vattendrag och är särskilt värdefulla för växt- och djurliv.

2.1.5 Komplettering inom strandskydd enl. 7 kap. 17 § Miljöbalken

För Västerbottens län gäller, från och med 1 januari 2015, Länsstyrelsens föreskrifter om att förbuden i 7 kap. 15 § Miljöbalken inte ska gälla kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad som vidtas:

1. inom 15 meter från huvudbyggnad men inte närmare strandlinjen än 25 meter och
2. inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens.

För att detta undantag ska kunna tillämpas måste både punkt 1 och 2 vara uppfyllda. Om det i ett enskilt fall saknas dispensbeslut som anger tomtplats räcker det dock att punkt 1 uppfylls.

3. Vilhelmina kommun

3.1 Geografi och infrastruktur

Vilhelmina kommun är ca 8 740 km² till ytan, varav ca 690 km² är vattenyta. Den totala längden på vattendragen inom kommunen är ca 1 400 km. De största sjöarna är Kultsjön, Malgomaj och Vojmsjön, det största vattendraget är Ångermanälven. Naturen är varierande med två dalgångar, högfjällsområdet i nordväst och omväxlande barr- och blandskogar, myrar, sjöar och lågfjäll i sydöst.

Viktiga strukturer i Vilhelmina kommun.

Centralorten Vilhelmina har ett strategiskt läge vid E45 (som går från Karesuando i Norra Sverige till Sicilien i södra Italien). Vilhelmina har goda kollektivtrafikförbindelser med grannkommunerna Dorotea, Åsele, Lycksele och Storuman, men även med residensstäderna

Umeå och Östersund. Sagavägen från Örnsköldsvik i Västernorrlands län till Mosjön i Norge och Vildmarksvägen från Vilhelmina över Stekkenjokk till Strömsunds kommun i Jämtland är viktiga strategiska vägar. Dessa förbinder bebyggelsekärnorna (se kartbilagor) i fjälldalarna; Kultsjödalen (Stalon-Saxnäs-Klimpfjäll) samt Vojmådalen (Dikanäs-Henriksfjäll-Kittelfjäll) med det kärnområde som omfattar tätorten och kringliggande byar och har stor betydelse för besöksnäringen. Kollektivtrafiken inom kommunen utgörs främst av skolskjutsar. Mellan kärnområdena går dock även viss linjetrafik utöver dessa. South Lapland Airport har dagligen avgångar till och från Arlanda. Längs Inlandsbanan går både gods- och persontrafik. Persontrafik körs dock för närvarande endast under sommartid.

Inom kommunen finns ett 20-tal naturreservat samt domänreservaten Daune, Vojmsjölandet, Södra Gardfjället och Satsfjället som ännu inte ombildats till naturreservat. Tre av de största naturreservaten i länet, med stora vatten och våtmarksarealer, finns i Vilhelmina; Marsfjället, Gitsfjället och Blaikfjället. Inom Vilhelmina kommun finns ytterligare arealer som omfattas av olika allmänna och nationella intressen. Fler och mer detaljerade uppgifter om kommunen, dess natur- och kulturmiljöer, mark- och vattenanvändning m.m. finns i den kommuntäckande översiktsplanen.

3.2 Befolkning, bebyggelse och näringsliv

Vilhelmina kommun har, under de senaste 50 åren, upplevt och upplever fortfarande en kraftig befolkningsminskning. Under 60- och 70-talet berodde denna minskning i första hand på utflyttning, men allt eftersom befolkningen åldrats har minskningen istället kommit att bero främst på att för få barn föds; unga söker utbildning på annan ort och återvänder inte då det saknas arbetstillfällen. All inflyttning är därför av stort värde för kommunen och varje välplanerad nyetablering för permanent boende kan ses som ett steg i rätt riktning, eller t.o.m. avgörande, ur ett långsiktigt perspektiv. Inflyttning och nybyggande signalerar framtidstro och bidrar till starkare underlag för näringslivet samt för upprätthållande och utveckling av infrastruktur och samhällsservice.

Nybyggande ger hopp om positiv utveckling. (Foto: Oskar Jonsson)

Idag byggs få permanentbostäder inom Vilhelmina kommun. Antalet bygglovsansökningar avseende nyetableringar av fritidshus har ökat de senaste 10 åren varav huvudparten av bygglov sker i fjälltrakternas kärnområden. Antalet bygglovsansökningar avseende nybyggnad av fritidshus och är nu uppe i 50-80 stycken per år. Det totala antalet bygglovsansökningar är ca 300/år. Även enstaka fritidshus, tillsammans med en i övrigt väl genomtänkt struktur kring utvecklingen av fritidshusbebyggelsen, är en positiv del i den långsiktiga utvecklingen i kommunen.

I Vilhelmina kommun domineras näringslivet av den offentliga sektorn. Det privata näringslivet består till allra största del av små företag. Många småföretagare är aktiva inom fler än en verksamhet. Inte sällan finns det kopplingar till naturen och de lokala tillgångarna i kommunen. Gröna, platsbundna näringar som besöksnäring, skogsbruk, jordbruk och renskötsel är också centrala för att utveckla näringslivet i kommunen. Dessa näringar nyttjar dock ofta samma markområden för olika ändamål, vilket innebär att den fysiska samhällsplaneringen har en viktig roll i att säkerställa en långsiktigt positiv utveckling för kommunens näringsliv genom stärkta exploateringsmöjligheter såväl som genom värnande av växter och djur samt bevarande av natur- och kulturmiljöer och funktionella samband i landskapet.

4. Begrepp och definitioner

Tydlighet är nödvändig i utpekandet av lämpliga LIS-områden för att LIS-planen ska bli ett starkt och användbart beslutsunderlag. Nyckelbegrepp definieras därför för att tydliggöra ställningstaganden och så långt det är möjligt undvika oegentligheter och feltolkningar.

4.1 Landsbygd

I och med den nya lagstiftningen för strandskydd är det kommunernas uppgift att själva definiera vad som är landsbygd utifrån förutsättningarna i respektive kommun. Enligt OECD:s definition anses en kommun med en befolkningstäthet lägre än 105 inv./km² vara landsbygd. Sveriges kommuner och landsting definierar glesbygdskommuner som kommuner med färre än sju invånare/km² och mindre än 20 000 invånare totalt. Glesbygdsverkets definition av landsbygd grundar sig på medborgarnas tillgång till service och tidsavstånd i bilresa från tätort, vilket är en ort med minst 3000 invånare. Dessutom görs en sammanfattande bedömning av kommunen som helhet. Med stöd av dessa definitioner bör hela kommunen utom själva tätorten Vilhelmina betraktas som landsbygd.

4.2 Vattendrag/vattenområden

Generellt strandskydd för strand- och vattenområde intill 100 m från strandlinjen vid hav sjöar och vattendrag gäller enligt lag sedan 1 juli 1975. Från och med 1 juli 1979 finns avgränsningar, gjorda av Länsstyrelsen Västerbotten, gällande de områden i länet där det generella strandskyddet ska råda (se bilaga).

4.3 Allmänna intressen

Allmänna intressen är företeelser, både lagskyddade och icke lagskyddade, som är av intresse för allmänheten och bör visas särskild hänsyn. Det som i denna plan benämns som allmänna intressen är:

Länsstyrelsen och Naturvårdsverket

- Nationalparker
- Befintliga/planerade natur- och kulturresevat
- Fornlämningar
- Byggnadsminnen
- Naturvärden
- Riksintressen enligt 3 och 4 kap. Miljöbalken
- Bevarandeprogram för odlingslandskapet
- Våtmarksområden/myrinventering
- Natura 2000

Vilhelmina kommun

- Av allmänheten väl använda friluftsområden/utflyktsmål
- Ev. kommande reservat för sociala värden
- Naturområden/platser med höga sociala och kulturella värden, t.ex. Trappstegsforsen, Dimforsen, entré Saxnäs by.
- Badplatser och iordningställda rastplatser
- Rationellt brukbar jordbruksmark (*Jordbruksmark som brukas eller skulle kunna brukas med modern teknik.*)

Skogsstyrelsen

- Biotopskyddsområde
- Nyckelbiotoper
- Naturvårdsavtal
- Sumpskog
- Kulturhistoriska lämningar

Riksantikvarieämbetet

- Fornminnen
- Statliga byggnadsminnen

Utöver ovanstående räknas även försvarsmaktens områden som områden av allmänt intresse.

Länsstyrelsen kan, enligt 2 kap. kulturmiljölagen, besluta om att bebyggelse inte får uppföras inom område med fornlämningar. I andra fall kan det bli aktuellt med arkeologiska utgrävningar, vilka då ska betalas av den som söker bygglov.

5. LIS i Vilhelmina

I detta avsnitt presenteras kriterier som använts och avvägningar som gjorts för att nå fram till hur LIS ska hanteras i Vilhelmina kommun.

5.1 Bebyggelseutveckling

Vilhelmina kommun strävar efter att utveckla en flerkärnig bebyggelsestruktur. Syftet med detta är att på ett mer strategiskt sätt möjliggöra utveckling av hela kommunen genom att Vojmådalen och Kultsjödalen kompletterar varandra och tätorten som kärna beträffande utvecklingsinriktning och samhällsservice.

I kommunens västra del är exploateringstrycket högt i fjälldalarna och stora områden omfattas av skydd och/eller är utpekade som riksintressanta av en eller flera anledningar. Det är viktigt att den känsliga fjällnaturen värnas och att dalgångarnas karaktär bevaras. Samtidigt är det av stor vikt att möjliggöra utveckling i och i anslutning till fjällbyarna, även i strandnära lägen, och lämpligen sker detta genom förtätning av befintlig bebyggelse. I

fjällområdet finns många bäckar av olika storlek och varierande naturvärden. Flera av dessa undantas från det generella strandskyddet genom Länsstyrelsens beslut från 1979. Vilhelmina kommun anser också att ett strandskydd på 100 m vid dessa inte är rimligt. Vid prövning av LIS bör avståndet prövas för respektive bäck.

I kommunens östra del är tillgången på orörda stränder mycket god, men exploaterings-trycket lågt. I dagsläget finns inget underlag för att skapa en bebyggelsekärna i denna del av kommunen. Utvecklingsmöjligheter finns dock, bland annat gällande fiske, skidåkning och vindkraft, vilket kan innebära att potential för och behov av LIS kan uppkomma.

Fjällbäck. (Foto: Camilla Thellbro)

5.2 Stoppområden

Mot bakgrund av att Vilhelmina kommun inte upplever något generellt problem med hot mot växt- och djurliv samt tillgång på strandnära områden för friluftslivet tar utpekandet av lämpliga LIS-områden sin utgångspunkt i kriterier för och utpekande av områden där LIS inte anses lämpligt. Dessa områden benämns "stoppområden".

Allmänna intressen som Vilhelmina kommun anser direkt ska innebära stopp för utpekande av LIS-områden är försvarsmaktens områden samt:

Länsstyrelsen och Naturvårdsverket

- Planerade nationalparker
- Befintliga och planerade naturreservat
- Natura 2000

Skogsstyrelsen

- Biotopskyddsområde
- Registrerade nyckelbiotoper
- Naturvårdsavtal
- Sumpskog

Vilhelmina kommun

- Av allmänheten väl använda friluftsområden/utflyktsmål
- Ev. kommande reservat för sociala värden
- Naturområden/platser med höga sociala och kulturella värden, t.ex. Trappstegsforsen, Dimforsen, entré Saxnäs by.
- Badplatser och iordningställda rastplatser

Inom de områden/platser som Vilhelmina kommun utpekats som allmänna intressen får dock enstaka byggnader eller anläggningar uppföras som positivt påverkar allmänhetens tillgång till området/platsen och som inte upplevs som hindrande för det rörliga friluftslivet

Trappstegsforsen; naturområde, utflyktsmål och rastplats av allmänt intresse. (Foto: Ursula Neussel)

Utöver ovanstående allmänna intressen undantar Vilhelmina kommun:

- Områden som omfattas av områdesbestämmelser.
- Öar. Öar inom Vilhelmina kommun är i allmänhet så små att de helt omfattas av det generella strandskyddet. Exploatering av öar är sannolikt inte av avgörande betydelse för landsbygdsutvecklingen i kommunen och bör skyddas mot bebyggelse på grund av sin särart som strandnära områden.

5.3 Kriterier och riktlinjer för LIS

Även om ett område utpekats som lämplig för LIS får strandskyddets syften inte åsidosättas. I aktuella områden där det finns minst ett annat allmänt intresse görs en avvägning, där det allmänna intressets värde och LIS-områdets betydelse för landsbygdsutvecklingen ställs mot varandra. De generella fysiska kriterier som Vilhelmina kommun anser bör uppfyllas för utpekande av ett LIS-område är:

- Området ska företrädesvis, *men inte nödvändigtvis*, vara beläget i närhet av befintlig bebyggelse inom utpekade bebyggelsekärnor (se kartbilaga), då detta bedöms ge större chans till långsiktigt hållbar landsbygdsutveckling än mer utspridd bebyggelse.³
- Området ska företrädesvis, *men inte nödvändigtvis*, ha tillgång till befintlig infrastruktur. Tillgänglighet och anslutningsmöjlighet bör anses som rimliga ur fysiskt såväl som ekonomiskt perspektiv.⁴
- Området ska ha byggnadstekniskt (för byggnader, vatten och avlopp etc.) lämpliga förutsättningar med avseende på markens geologiska/hydrologiska beskaffenhet.
- Området får inte beröras av, under överblickbar tid, tänkbara hot som exempelvis erosions- och översvämningsrisk.
- Utpekandet av LIS-område får inte leda till en försämrad vattenkvalitet. Fastställda miljö kvalitetsnormer ska följas.

Generellt sett är Vilhelmina kommuns inställning att LIS måste kunna anges som skäl för dispensgivande från strandskyddet inom ett område även om området ännu inte finns redovisat som LIS-område i översiktsplan. En förutsättning för detta är att exploateringen kan motiveras med allmän nytta och/eller stärkt alternativt upprätthållet underlag för samhällsservice. I ett sådant fall ska förenklad process (se avsnitt 2.1.4) tillämpas.

5.3.1 Näringsverksamhet

Det är svårt att på förhand veta om och var strandnära lägen kan bli föremål för exploatering av någon typ av näringsverksamhet, t ex turistisk verksamhet. Generellt sett ska verksamheter som påverkar miljön placeras där de orsakar så små olägenheter som möjligt

---

³ Om prövning gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder säger kap. 7 § 18d miljöbalken att huset eller husen enligt lag (2009:532) ska uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus, vilket i praktiken innebär inom ca 200 m. Osäkerheten är stor gällande var olika typer av etableringar (ej endast en- och tvåbostadshus utan även verksamheter och anläggningar) som är positiva för landsbygdsutvecklingen i Vilhelmina kommun och/eller för inlands- och fjällregionen i stort, kan komma att bli aktuella. Av denna anledning vill Vilhelmina kommun inte begränsa möjligheten att peka ut väl motiverade LIS-områden som inte uppfyller kriteriet om närhet till befintlig bebyggelse inom bebyggelsekärnor och/eller närhet till befintlig infrastruktur. Kommunens viljeinriktning är att även en- och tvåbostadshus i framtiden ska kunna uppföras på större avstånd från befintligt bostadshus än ca 200 m om de kan anses bidra till hållbar landsbygdsutveckling, och/eller upprätthålla serviceunderlag.

⁴ Se ovan.

och således inte inom strandskyddat område. Om så krävs för en verksamhets funktion ska den kunna lokaliseras inom strandskyddat område. Förutsättningen för detta är att påverkan på miljön utretts och att verksamheten inte funnits äventyra strandskyddets syften.

5.3.2 Bostäder

Skillnaden i standard mellan permanent bostad och fritidshus är idag liten. Ofta är det fullt möjligt att bo året runt i ett fritidshus. Detta innebär att Vilhelmina kommun ser möjligheter i att peka ut LIS-områden som är attraktiva för både permanenta bostäder och för fritidsbostäder som människor kan flytta till under delar av året under förutsättning att en exploatering lämnar fri passage mot strandlinjen. Även om enskilda bostäder inte faller inom vad som normalt kan motiveras med LIS så anser Vilhelmina kommun att varje bostadsetablering är värdefull i strävan att vända den negativa befolkningsutvecklingen. Därför bör strandskyddsdispens kunna lämnas för ett enstaka bostadshus inom LIS-områden där exploateringen medför förtätning av befintlig bostadsbebyggelse.

5.3.3 Bryggor och pirar

För byggande av bryggor och pirar krävs anmälan om vattenverksamhet till Länsstyrelsen. När vattenverksamhet provas ska även strandskyddsdispens provas av Länsstyrelsen (helst samordnat). Kommunen anser att nytillkommande pirar ska provas restriktivt, men att renovering av befintliga bryggor och pirar ska tillåtas. Alla bryggor och pirar ska ha genomströmning invid stranden. Gemensamhetsanläggningar ska prioriteras.

Bostad, brygga, pir, stig och grillplats i strandnära läge. (Foto: Malin Fjellman.)

5.3.4 Båthus

Båthus bör uppföras i samlingar t.ex. inom, eller på liknande sätt som inom, redan ianspråktagna områden/samfällid mark för båtplatser.

5.3.5 Övriga åtgärder

Många stränder i kommunen är värdefulla för friluftslivet. Attraktiviteten hos dessa områden kan ökas genom anläggningar som vindskydd, grillplatser, toaletter, stigar, bryggor, parkeringsplatser m.m. Detta bör ses som positivt för landsbygdsutvecklingen generellt. Sådana åtgärder, av mindre omfattning, kan därför eventuellt undantas från strandskyddsdispens under förutsättning att strandskyddets värden inte skadas. Med samma

motivation bör även åtgärder av större, men alltså måttlig omfattning, kunna tillåtas med 3:e skälet för strandskyddsdispens (se avsnitt 2.1.2) i kombination med LIS som skäl. Dessa skäl ska då kunna anges, utan att platsen för etableringen uppfyller kriterium om närhet till befintlig bebyggelse och tillgång till befintlig infrastruktur (se avsnitt 5.3) och utan att platsen ingår i ett LIS-område. En central förutsättning är dock att åtgärden bedöms främja friluftslivet utan att äventyra natur- och kulturvärden. Motsvarande kan även gälla för biotopvårdsåtgärder (t.ex. rensning och gallring vid stränder för friluftslivets intressen), som kräver dispens från strandskyddet.

5.4 Områden lämpliga för LIS

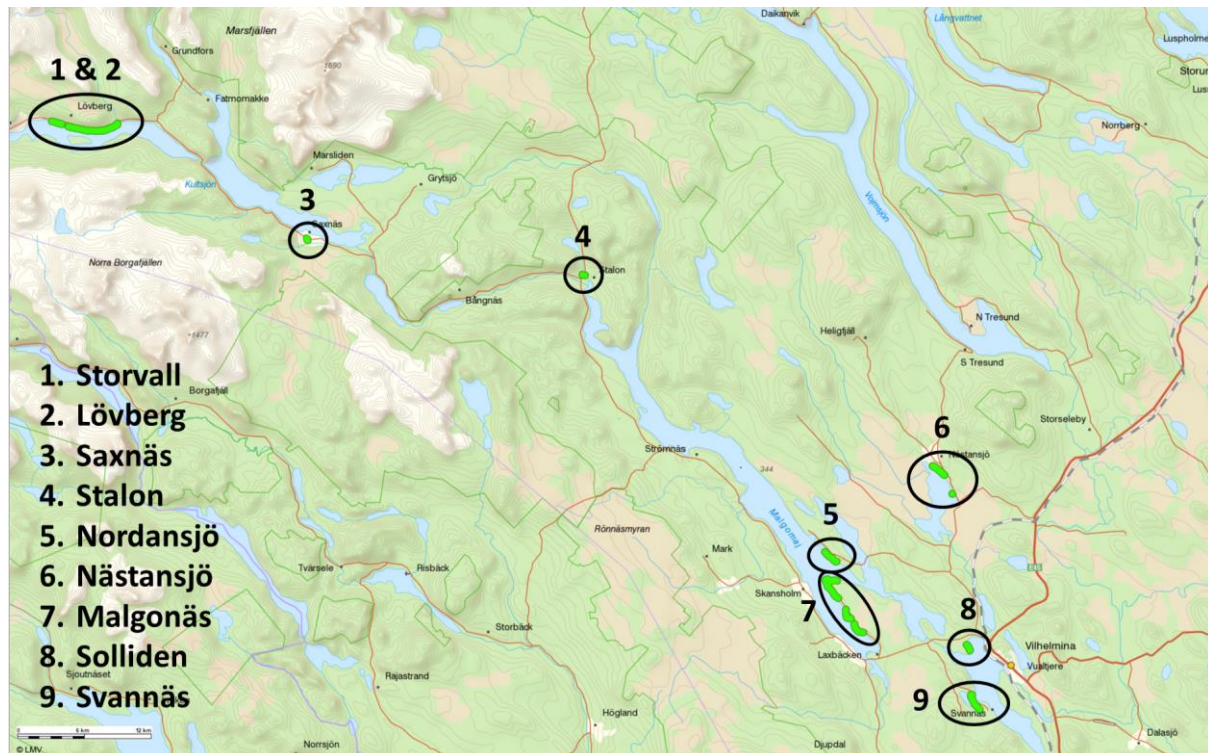
Antalet och storleken på LIS-områdena inom en kommun ska kunna anses som rimliga och relevanta. Några tydliga formella angivelser gällande vad som är relevant och rimligt finns ännu inte även om det finns ett antal avgöranden i domstol som behandlar denna fråga. Vilhelmina kommun har stor tillgång på strandområden fördelade på två fjälldalar i väster och skogsland i öster. Det råder dock relativt stor osäkerhet gällande om utpekade LIS-områden faktiskt kan komma att exploateras. Mot bakgrund av detta gjordes bedömningen att det, i ett första skede, var rimligt att genomföra en inventering av i storleksordningen 10 områden med närhet till servicenoderna inom utpekade kärnområden för bebyggelseutveckling (se kartbilagor). Vilka områden som inventerats baseras på förslag till LIS-områden som framkommit under planprocessens tidiga samråd med byaföreningar. Utöver byarnas förslag har även områden inventerats där intresse för strandskyddsdispens av rimliga skäl är känt av kommunen sedan tidigare. Inventering genomfördes under sensommaren 2017. Inventeringens syfte var att:

- Fastställa *vägledande* gränser för områdena.
- Kartlägga områdenas naturgivna förutsättningar för att strandskyddsdispens ska kunna lämnas med syfte att främja landsbygdsutveckling.
- Identifiera eventuella särskilda villkor för exploatering inom områdena.
- Utgöra underlag för slutgiltigt beslut gällande respektive områdes lämplighet för LIS.

De områden som inventerats och ansetts vara lämpliga för LIS ("gröna" områden) finns översiktligt presenterade i tabell och karta nedan. Ingående beskrivningar för respektive område lämnas i kapitel 7.

"Gröna" områden, inventerade som lämpliga för LIS i Vilhelmina kommun.

Nr	LIS-område	Lämplig exploatering	Kommentar
1	Storvall	Bostäder, båtplatser	
2	Lövberg	Bostäder, båtplatser	
3	Saxnäs	Bostäder	
4	Stalon	Bostäder	
5	Nordansjö	Bostäder, båtplatser	Strandskyddsdispens med LIS-skäl och bygglov för bostäder är sedan tidigare givna inom området.
6	Nästansjö	Bostäder, båtplatser	
7	Malgonäs	Bostäder, båtplatser	
8	Solliden	Bostäder	
9	Svannäs	Bostäder	

I planens bilaga C redovisas även områden som inventerats och funnits vara olämpliga för LIS ("röda" områden). Vidare redovisas, i bilaga D, områden som av kommunens byar har föreslagits som LIS-områden och som kommunen anser vara intressanta för framtida utredning/inventering och *eventuell* utveckling av LIS-planen ("gula" områden).

5.4.1 Miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten

Samtliga utpekade LIS-områden ligger i anslutning till sjöar som berörs av miljökvalitetsnormer (MKN) för yt- och/eller grundvatten. De sjöar som berörs är Kultsjön, Malgomaj, Nästansjön, Volgsjön och Insjön vid Svannäs. Dessutom berörs utloppet till Stalonbäcken som mynnar ut i Malgomajsjön (se bilaga E). Ingen av dessa vattenförekomster uppnår god kemisk status. Detta härleder framförallt från atmosfärisk deposition av miljögifter. Samtliga vattenförekomster riskerar att inte uppnå miljökvalitetsnormen God kemisk status till 2021.

Insjön och Nästansjön har god ekologisk status medan Stalonbäcken har klassningen måttlig ekologisk status. Kultsjön, Malgomaj samt Volgsjön är klassade som kraftigt modifierade vatten med otillfredsställande ekologisk potential. Kraftigt modifierad innebär att det finns en väsentlig påverkan på vattenförekomstens hydrologi och/eller morfologi samt eventuellt andra fysiska förändringar som påverkar vattenförekomstens ekologiska status. Påverkan kommer främst från vattenkraft och för att uppnå en vattenstatus som motsvarar god ekologisk potential behöver det genomföras åtgärder som motverkar denna påverkan. Dessa tre vattendrag samt Stalonbäcken riskerar att inte uppnå MKN god ekologisk potential till 2021.

Det utpekade LIS-området i Svannäs berörs även av MKN för grundvatten. Grundvattenförekomsten är klassad till god kemisk status och god kvantitativ status och uppnår förnärvarande beslutad MKN.

Hela landet anses som fosforkänsligt och är att betrakta som utpekade som avloppsvattenkänsligt med avseende på fosfor. Ingen av berörda vattenförekomster har problem med övergödning eller på annat sätt påvisats vara negativt påverkade av enskilda avlopp.

6. Konsekvensbedömning

Genom antagande av ett väl genomarbetat plandokument har Vilhelmina kommun gjort övergripande ställningstaganden gällande potential såväl som minimering av negativa konsekvenser av eventuell exploatering inom utpekade LIS-områden.

Eventuell exploatering inom de utpekade områdena kommer sannolikt att vara småskalig och utbyggnadstakten låg. Den fysiska förändringen blir således gradvis och begränsad. De mest troliga formerna av exploateringar är permanent- och fritidshusboenden, båtplatser samt campingar. Den lokala påverkan som byggnader och åtgärder får för strandskyddets syften prövas i varje enskilt dispensärende. Fritidsbyar och campingplatser kan behöva miljöbedömas enligt MKB-förordningens bilaga 3. Sannolikheten att miljöstörande verksamheter tillkommer i de aktuella områdena är inte stor. Sådana anläggningar prövas i förekommande fall separat.

Under byggskedet kan viss negativ påverkan på omgivningen uppstå i form av t ex transporter och buller. Det anses inte finnas någon risk för att gällande MKN för luft överskrids. Risker för människors hälsa och för miljön bedöms inte vara påtagliga under förutsättning att vatten och avlopp anläggs på ett bra sätt, om möjligt genom gemensamhetslösningar eller anslutning till kommunalt nät.

Bedömningen görs att inget av de föreslagna områdena är särskilt ekologiskt känsliga. Det är dock möjligt att mindre områden/lokaler med höga naturvärden inte har upptäckts vid den genomförda inventeringen. Flera av områdena berörs av riksintresse för friluftsliv, riksintresse för rörligt friluftsliv och turism. Exploatering bedöms ändå kunna ske om dessa värden uppmärksammas och beaktas vid dispens- och bygglovsgivning. Beträffande det riksintresse för rennäring som kan beröras i Nordansjö bedöms negativ påverkan kunna undvikas genom att exploateringar samråds med Vilhelmina Norra sameby.

6.1 Ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet

I Vilhelmina kommun finns en stor mängd oexploaterade stränder. De områden som har inventerats utgör endast en liten del av stränderna och företrädesvis redan exploaterade sådana. Markerna i Vilhelmina kommun är generellt relativt stabila moränmarker. Områden där det kan bedömmas finnas risk för ras, skred och översvämning pekas inte ut som lämpliga för LIS. De kriterier som fastställts för utpekande av områden syftar till att undvika eller i varje fall minska negativa konsekvenser för såväl människa som miljö, både på land och i vattnet. Om ytterligare fakta kring status för natur- och kulturmiljö på land och/eller i vatten framkommer kan utpekade LIS-områden komma att ändras eller helt tas bort.

Kommunen har vikande befolkningssiffror. Utpekande av LIS-områden kan bidra till att främja en positiv utveckling genom att tillgängliggöra attraktiva områden för bostäder och verksamheter som skapar sysselsättning på landsbygden både i samband med byggtid och under drift. Att förslag till LIS-områden med närhet till servicenoder inom kärnområdena för

bebyggelseutveckling inventerats i första hand syftar till att möjliggöra exploateringar som direkt kan stärka underlaget för samhällsservice. Kommunen ser dock även övriga inkomna förslag från kommunens byar ("gula" områden i bilaga) som viktiga underlag och intressanta för utredning/inventering vid en ev. framtida revidering av LIS-planen.

6.2 Miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten

Ökad bebyggelse inom de utpekade LIS-områdena bedöms inte ha eller komma att ha någon påverkan på de aktuella vattenförekomsternas möjligheter att uppnå gällande MKN för ytvatten. Ökad bebyggelse bedöms inte heller leda till en försämring av nuvarande ekologisk eller kemisk status⁵ då de inte bidrar till ytterligare atmosfärisk deposition av miljögifter eller påverkar sjöarnas morfologi, konnektivitet eller hydrologiska regim⁶. Vid bygglov och detaljplanering är prövning av valda vatten- och avloppslösningar, bryggor och pirar, men även nödvändig vägdragnig, schaktning och grävarbeten etc., dock mycket viktigt för att inte försämra den aktuella vattenförekomstens ekologiska och kemiska status. Bedömning ska göras med hänsyn tagen även till eventuella framtida effekter av klimatförändringar.

En ökad bebyggelse inom utpekade LIS-områden innebär en ökning av antalet enskilda avlopp. Den ökande bebyggelsen bedöms dock inte leda till någon försämring av de berörda sjöarnas eller grundvattenförekomstens status. Sett till sjöarnas ytor och att samtliga utpekade LIS-områden är relativt glesbebyggda i dagsläget så bedöms den eventuella ökande tillförseln av näringsämnen till ytvattenförekomsterna vara marginell. Vid etablering av nya bostäder och fritidshus ställs krav på avloppsanläggningar som uppfyller dagens reningskrav och vid behov ställs krav på hög skyddsnivå.

---

⁵ *Ekologisk status* ger en bedömning av kvaliteten på förekomsten av växt- och djurarter. Övergödning, försurning, fysiska förändringar och miljögifter är de miljöproblem som främst medför att många vattenförekomsternas ekologiska förhållanden är negativt påverkade. Bedömningen av *kemisk status* görs i förhållanden till de halter av prioriterade ämnen som inte får överskridas enligt vattenförvaltningsförordningen - Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

⁶ *Morfologi* beskriver utformningen av ett vattendrag. Förändringar i vattenförekomstens morfologi kan uppstå på grund av att olika sorters bebyggelse och anläggningar, flottledsrensning, skogs- och jordbruk, vägbyggen med mera påverkar vattnet och dess miljö. *Konnektivitet* beskriver möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden. *Hydrologisk regim* i vattendrag beskrivs av det hydrologiska tillstånd en vattenförekomst har när det gäller flödesvolym, flödesdynamik och tillgänglig flödesenergi.

7. Beskrivning av utpekade LIS-områden

I detta kapitel presenteras respektive utpekat LIS-område i Vilhelmina kommun var för sig.

Nr 1. Storvall

Nr 2. Lövberg

Nr 3. Saxnäs

Nr 4. Stalon

Nr 5. Nordansjö

Nr 6. Nästansjö

Nr 7. Malgonäs

Nr 8. Solliden

Nr 9. Svannäs

Nr. 1 Storvall

Lämplig exploatering: bostäder, båtplatser

Koordinater: N 7 215 254/E 0 494 043

Vattenstånd vid inventering: medel

Beskrivning av by och bygd

Byn Storvall är belägen öster om och i direkt anslutning till den expanderande fjällturismbyn Klimpfjäll med bl.a. hotell och skid-anläggning. Bygden är attraktiv och fritidshus-bebyggelsen ökar i området. Det finns ett stort behov av områden för både fritidshus och permanent boende.

Utpekat LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Kultsjödalen. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur, kultur och miljö

LIS-området ligger mestadels högt och torrt med en höjd ca 25 m från stranden. Den östligaste delen domineras av blandskog med björk och gran. I de centrala delarna av området finns brukad åkermark. Längre västerut övergår vegetationen till björkskog med högrörter i markvegetationen. Inga särskilda naturvärden eller fornlämningar har identifierats inom området. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljökvalitetsnormer för Kultsjön (se bilaga E) då sjöns försämrade status främst härrör från nedfall av kvicksilver och från vattenreglering.

Friluftsliv och rekreation

Båtplatser finns i området som också, i sin helhet, berörs av riksintresse för friluftsliv samt riksintresse för rörligt friluftsliv och turism. Området är redan idag berört av relativt mycket bebyggelse varför exploatering inte bedöms medföra påtaglig skada på berörda riksintressen.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

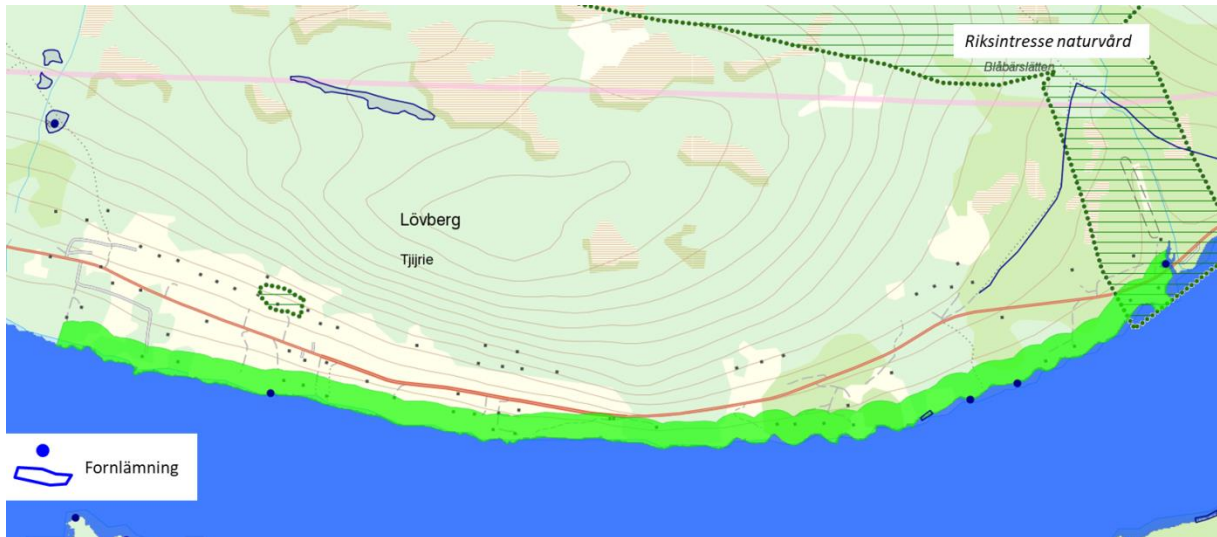
Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur. Det är beläget ca 3 km från affär i Klimpfjäll. Saxnäs, med skola, äldreomsorg, affär m.m. ligger ca 3 mil bort. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området. Förutsättningarna för anläggande av enskilt avlopp är goda.

Viktigt!

Noggranna avvägningar ska göras vid etablering som berör rationellt brukbar jordbruksmark.

Nr. 2 Lövberg

Lämplig exploatering: bostäder, båtplatser

Koordinater: N 1 457 870/E 7 217 310

Vattenstånd vid inventering: medel

Beskrivning av by och bygd

Byn Lövberg är belägen i nära anslutning till den expanderande fjällturismbyn Klimpfjäll med bl.a. hotell och skidanläggning. Bygden är attraktiv och fritidshusbebyggelsen ökar i området. Det finns ett stort behov av områden för både fritidshus och permanent boende.

Utpekat LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Kultsjödalen. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av byns bebyggelse och bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur, kultur och miljö

Bostadsbebyggelse finns på ett flertal ställen inom området. I de västra delarna är terrängen övervägande öppen med lövskog samt gammal, i dagsläget obrukad, jordbruksmark. Mot mitten av området sluttar marken brant ner mot sjön. I de östra delarna finns ingen jordbruksmark och vegetationen utgörs i större utsträckning av blandskog med övervägande del barrträd. Naturliga sänkor där vatten samlas och rinner i mer eller mindre små bäckar finns på fler ställen i hela området. I övrigt är marken i allmänhet torr. Inga särskilda naturvärden har identifierats inom området. Fornlämningar finns registrerade inom området. Längst i öster berörs även ett mindre område av riksintresse för naturvård. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljö kvalitetsnormer för Kultsjön då sjöns försämrade status främst härrör från nedfall av kvicksilver och från vattenreglering (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

Flera båtplatser samt någon grillplats finns inom området som även, i sin helhet, berörs av riksintresse för rörligt friluftsliv samt rörligt friluftsliv och turism. Området är redan idag berört av relativt mycket bebyggelse varför exploatering inte bedöms medföra påtaglig skada på berörda riksintressen.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

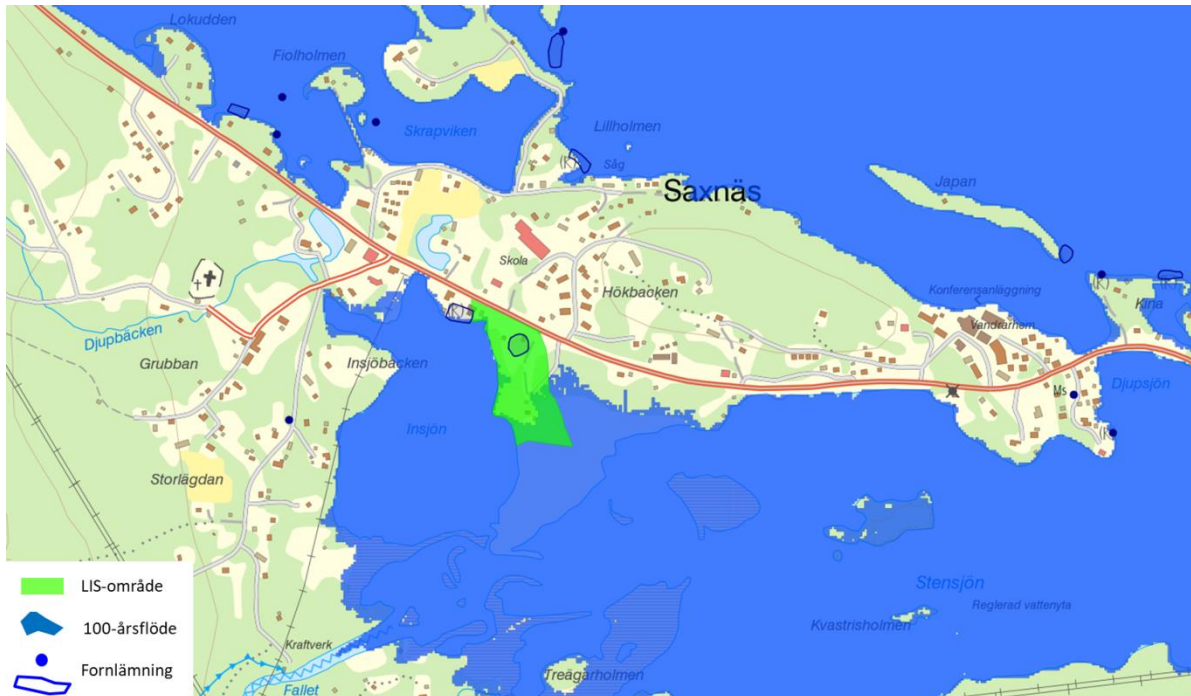
Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur och är beläget inom 1 mil från affär i Klimpfjäll och med ca 3 mil till Saxnäs där skola, äldrevård och även affär finns. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området (5-10 km), men förutsättningarna för enskilda avloppsanläggningar bedöms goda.

Viktigt!

Där det sluttar brant mot sjön bör en bredare passage lämnas mellan bebyggelse och strand. I de östra delarna bör ny bebyggelse lokaliseras nära befintlig bebyggelse p.g.a. fornlämningar samt riksintresse naturvård och vaksamhet gällande ev. ytterligare fornlämningar bör iakttas. Noggranna avvägningar ska göras vid etablering som berör rationellt brukbar jordbruksmark.

Nr. 3 Saxnäs

Lämplig exploatering: bostäder, förtätning

Koordinater: N 1 478 017/E 7 207 507

Vattenstånd vid inventering: låg-medel

Beskrivning av by och bygd

Saxnäs är en attraktiv och levande fjällby där sjöarna och fjällen kännetecknar bebyggelsemiljön. I byn finns skola, äldreboende, affär och ett flertal företag. Byn expanderar, främst när det gäller fritidsbebyggelse och turismverksamhet. Det finns ett stort behov av bostäder för fast boende befolkning och för arbetskraft inom turistföretag.

Utpekat LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Kultsjödalen. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av byns bebyggelse och bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur, kultur och miljö

LIS-området är tidigare delvis brukat som åkermark, men domineras av övervägande torr mark med sekundär lövskog; björkskog med inslag av sälg, asp och rönn. Blåbärsris och lingon i markvegetationen. Inga särskilda naturvärden har identifierats inom området. En fornlämning finns registrerad. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljö kvalitetsnormer för Kultsjön då sjöns försämrade status främst härrör från nedfall av kvicksilver och från vattenreglering (se bilaga E). Försiktighet bör dock iaktas vid exploatering av områdets sydöstra del

Friluftsliv och rekreation

Två båtplatser finns i området som också, i sin helhet, berörs av riksintresse för friluftsliv samt riksintresse för rörligt friluftsliv och turism. Området är redan idag berört av relativt mycket bebyggelse varför exploatering inte bedöms medföra påtaglig skada på berörda riksintressen.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur och är beläget inom Saxnäs by med affär, skola etc. I dess närhet finns verksamhetsområde för kommunalt VA.

Viktigt!

Vaksamhet gällande ev. ytterligare fornlämningar ska iaktas.

Vid exploatering ska hänsyn tas till svämplanets utbredning i områdets sydöstra del.

Noggranna avvägningar ska göras vid etablering som berör rationellt brukbar jordbruksmark.

Nr. 4 Stalon

Lämplig exploatering: bostäder

Koordinater: N 1 502 842/E 7 204 214

Vattenstånd vid inventering: medel

Beskrivning av by och bygd

Byn Stalon är ett vägskepp till fjällvärlden som trots sin ringa storlek är livaktig med framgångsrika företag och årliga event. I Stalon finns affär, Ångermanälvens nordligaste vattenkraftverk och här har Vilhelmina övre allmänningskog sitt säte.

Utpekat LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Kultsjödalen. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till att byn kan expandera och bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur och miljö

LIS-området är högt beläget med gran- och tallskog. Markvegetationen utgörs av blåbär- och lingonris. Inga särskilda naturvärden eller fornlämningar har identifierats inom området. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljökvalitetsnormer för Stalonbäcken då sjöns försämrade kemiska status främst härrör från nedfall av kvicksilver. Den ekologiska statusen bedöms som måttligt påverkad (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

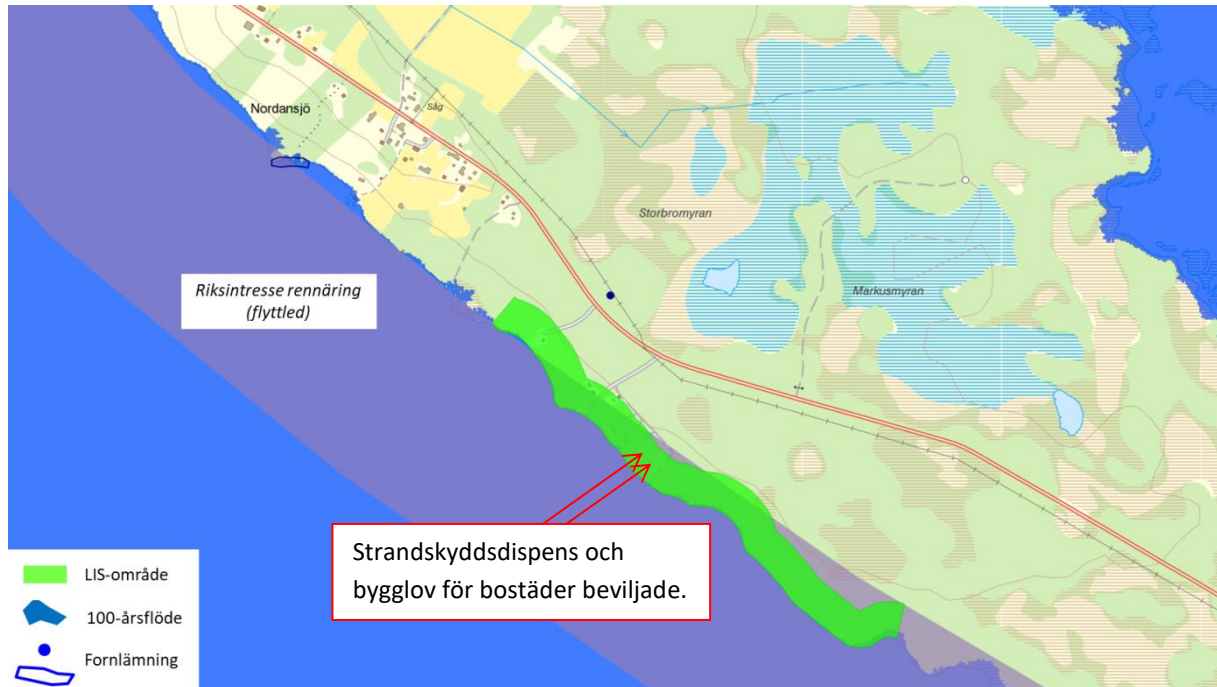
Inget särskilt friluftsliv eller höga rekreativvärden har identifierats inom området.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

Området är litet, men har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur. Avstånd till affär är mindre än en mil och barnomsorg och grundskola i Saxnäs på ca 3 mils avstånd. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området. Förutsättningar för anläggande av enskilt avlopp är goda.

Nr. 5 Nordansjö

Lämplig exploatering: bostäder, båtplatser

Koordinater: N 1 525 000/E 7 178 740

Vattenstånd vid inventering: Medel

Beskrivning av by och bygd

Den lilla byn Nordansjö är högt belägen med fina vyer över Malgomaj. Bebyggelsen består av både åretruntbostäder och fritidshus. I byn finns ett snickeri och en lång tradition av slöjdande och finsnickeri. Ett större jordbruksföretag i byn gör att stora områden i anslutning till byn utgörs av öppen åkermark.

Utpekat LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Tätorten. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av befintlig bebyggelse och att byn kan expandera. Detta bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur och miljö

LIS-området är låglänt och, främst i den centrala delen, sumpigt och blött. Området består av gran- och björkskog. Inga särskilda naturvärden eller fornlämningar har identifierats inom området. Landområdet tangerar dock riksintresse för rennäring (flyttled). Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljö kvalitetsnormer för Malgomaj då sjöns försämrade status främst härrör från nedfall av kvicksilver och från vattenreglering (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

Inget särskilt friluftsliv eller höga rekreativvärden har identifierats inom området.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

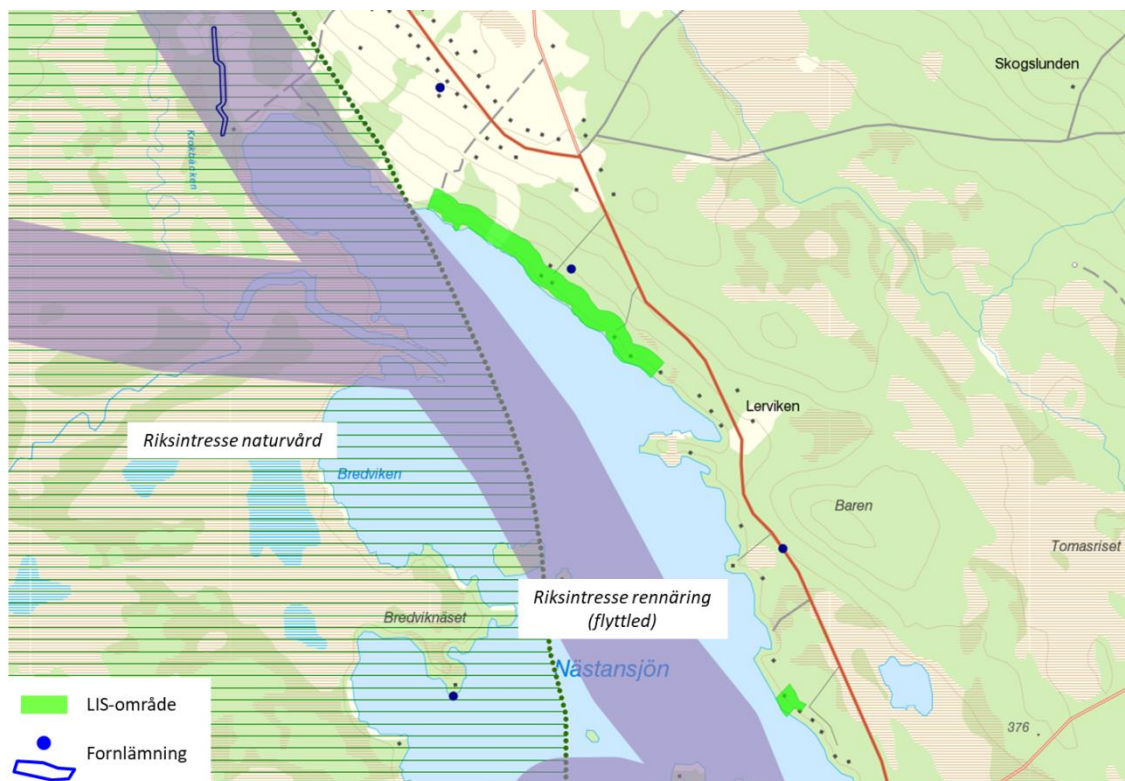
Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur och är beläget knappt 2,5 mil från Vilhelmina tätort. Avståndet är ungefär detsamma till Nästansjö med barnomsorg, låg- och mellanstadieskola. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området. Vaksamhet bör iakttas vid anläggande av enskilt avlopp med anledning av markfuktighet och möjlig närhet till grundvatten.

Viktigt!

Avsedd exploatering bedöms inte påverka riksintresse för rennäring negativt. Vid exploatering ska dock samråd ske med Vilhelmina norra sameby.

Inom området har strandskyddsdispens med LIS-skäl som stöd och bygglov givits för bostäder på fastigheterna Nordansjö 1:27 och 1:28.

Nr. 6 Nästansjö

Lämplig exploatering: bostäder, båtplatser

Koordinater: N 1 534 386/E 7 186 766

Vattenstånd vid inventering: högt

Beskrivning av by och bygd

Nästansjö är en högt belägen, äldre jordbruksbygd med relativt stora arealer öppen åkermark. Bebyggelsen är en blandning av äldre och nyare permanentbostäder och fritidshus. I byn finns även hyreshus, flera föreningslokaler, skola ett flertal företag, varav ett större jordbruk m.m.

Utpekad LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Tätorten. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av befintlig bebyggelse och bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur och miljö

Inventerade, lämpliga området för LIS ligger lite högre i terrängen och är företrädesvis bevuxet med äldre granskog. Inslag av björk förekommer. Blåbär- och lingonris utgör markvegetation. En mindre del av området utgörs av åkermark. Inga fornlämningar har identifierats inom området. Tretåig hackspett observerades vid inventeringstillfället. Det södra områdets norra del består av många stora stenblock. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljö-kvalitetsnormer för Nästansjön då sjöns försämrade kemiska status främst härrör från nedfall av kvicksilver. Den ekologiska statusen är god (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

Efter strandlinjen finns några båthus, en skoterled samt stigar upp till Nästansjö by.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur och är beläget ca 2 mil från Vilhelmina tätort. Skola finns i Nästansjö på ca 4 km avstånd. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området, men förutsättningarna för enskilt avlopp är goda

Viktigt!

Noggranna avvägningar ska göras vid etablering som berör rationellt brukbar jordbruksmark.

Vaksamhet ska iakttas beträffande potentiell nyckelbiotopklassning inom området.

Nr. 7 Malgonäs

Lämplig exploatering: bostäder, förtätning samt båtplatser

Koordinater: N 1 524 730/E 7 176 260

Vattenstånd vid inventering: medel

Beskrivning av by och bygd

Malgonäs är en mycket utsträckt by som utgörs av en övre och en nedre del. Befintlig byggelse är främst bostäder för permanent- och fritidsboende. Villor och gårdar på äldre lantbruksfastigheter, till stor del med öppen åkermark, blandas.

Utpekat LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Tåtorten. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av befintlig bebyggelse och bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur och miljö

LIS-området är mer låglänt längst i norr och söder och däremellan höglänt till följd av branta stränder. Marken är mestadels torr och utgörs omväxlande av åker samt av gran-/blandskog med blåbärs- och lingonris som markvegetation. Bebyggelse finns inom strandskyddszonen på många platser i området. Inga särskilda naturvärden har identifierats. Enstaka fornlämningar finns registrerade. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljö-kvalitetsnormer för Malgomaj då sjöns försämrade status främst härrör från nedfall av kvicksilver och från vattenreglering (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

I områdets nordligaste del (Övre Malgonäs) finns stigar och båtplatser. I övrigt har inget särskilt friluftsliv eller höga rekreationsvärden identifierats. Branta stränder, i delar av området, försvårar fri passage.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

Området har relativt goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur (100-300 m förutom i den nordligaste delen där avståndet kan vara upp till 800 m.). Barnomsorg och låg- och mellanstadieskola finns i Malgovik dit sträckan är maximalt en mil. Till Vilhelmina tätort är avståndet ca 2 mil. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området (> 500 m). Översvämningsrisken är mycket låg, men vaksamhet gällande. Det är känt att det inom området är problem med tillgången på dricksvatten från enskilda brunnar, vilket är kopplat till regleringen av sjön.

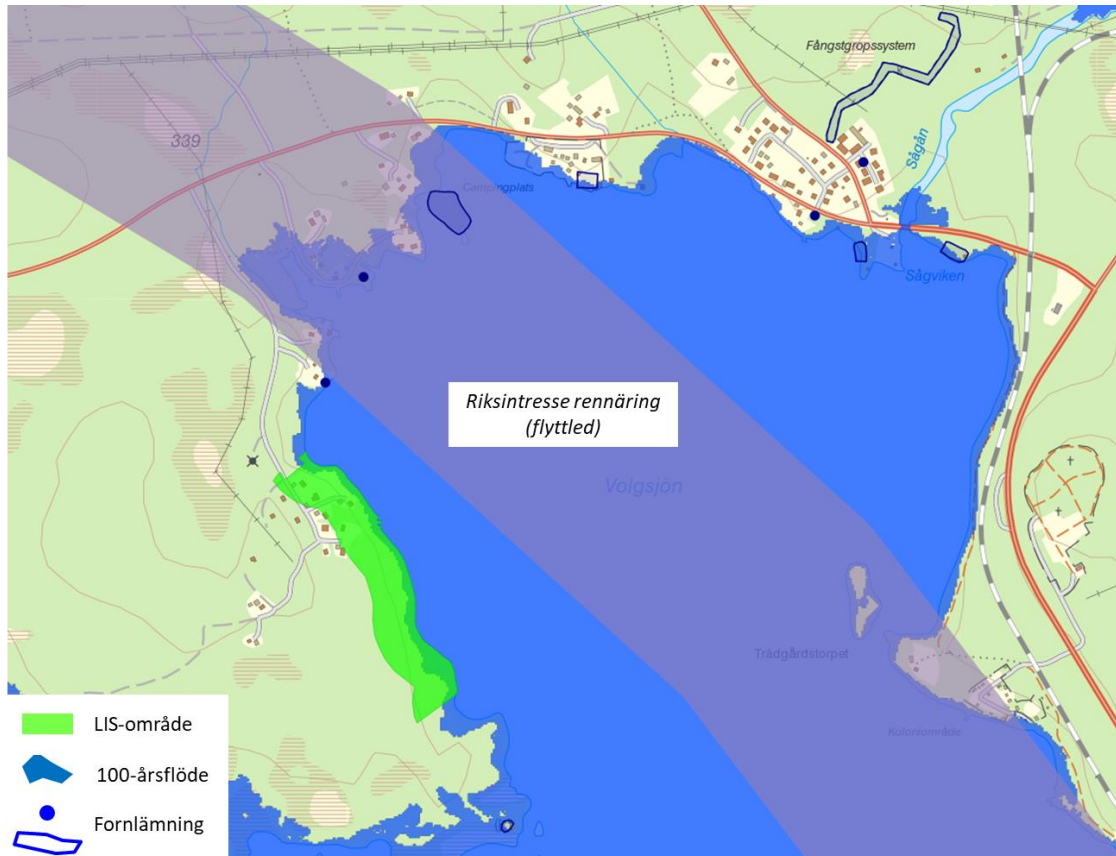

Viktigt!

Noggranna avvägningar ska göras vid etablering som berör rationellt brukbar jordbruksmark.

Där det sluttar brant mot sjön bör en bredare passage lämnas mellan bebyggelse och strand.

Nr. 8 Solliden

Lämplig exploatering: bostäder

Koordinater: N 1 536 910/7 171 280

Vattenstånd vid inventering: medel-högt

Beskrivning av by och bygd

Solliden är en "utkant" av byn Lövliden som är belägen vid Volgsjöns strand, bara några km från Vilhelmina tätort. Bebyggelsen utgörs främst av bostäder för permanent boende, men även enstaka mindre fritidshus. I Lövliden finns camping med restaurang.

Utpekad LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Tätorten. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av befintlig bebyggelse och bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur, kultur och miljö

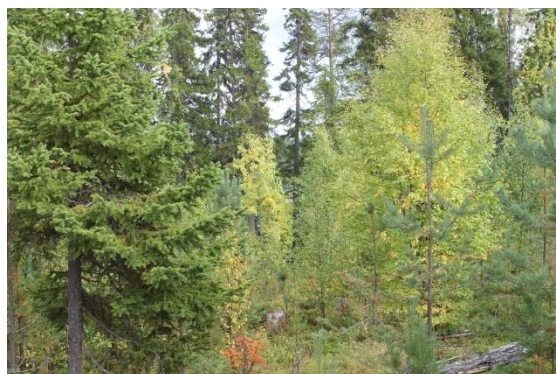
LIS-området är relativt låglänt och domineras av mark med lövsly och uppväxande skog. Bebyggelse finns i områdets norra del, främst utanför strandskyddad zon. Inom området finns blötare partier, främst 20-40 m närmast strandkanten. Inga särskilda naturvärden har identifierats inom området. Exploateringar bedöms inte påverka vattenstatus och gällande miljö kvalitetsnormer för Volgsjön då sjöns försämrade status främst härrör från nedfall av kvicksilver och från vattenreglering (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

Inget särskilt friluftsliv eller höga rekreativvärden har identifierats inom området.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur och är beläget på mindre än 1 mil från Vilhelmina tätort. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i direkt anslutning till området. Ingen översvämningsrikt finns, men vaksamhet bör iaktas vid anläggande av enskilt VA p.g.a. stenig, blockrik mark och hög grundvattennivå. Möjlighet till kommunalt VA bör ses över, framförallt vid fråga om omfattande exploatering.

Nr. 9 Svannäs

Lämplig exploatering: bostäder, förtätning

Koordinater: N 1 537 628/E 7 165 799

Vattenstånd vid inventering: högt

Beskrivning av by och bygd

Svannäs är en levande by med både äldre och nyare bebyggelse som i huvudsak utgörs av permanenta bostäder. Bebyggelsen är i många fall belägna på äldre lantbruksfastigheter med öppen åkermark i anslutning till omgivande sjöar.

Utpekade LIS-område ligger inom kärnområde för bebyggelseutveckling Tätorten. Exploatering av LIS-området, även med enstaka bostäder, bidrar till förtätning av befintlig bebyggelse och att byn kan expandera, vilket bedöms förbättra möjligheterna att upprätthålla serviceunderlaget samt bidra till att utveckla kärnområdet och därmed kommunen som helhet.

Områdesbeskrivning

Natur och miljö

LIS-området domineras av brukad åkermark och kalavverkad skog. Bebyggelse finns främst i den norra delen av området. Den sydligaste delen utgörs främst av granskog med blåbärs- och lingonris i markvegetationen. Inom hela området finns blötare partier, främst närmast strandkanten och söder om området. Inga särskilda naturvärden eller fornlämningar har identifierats inom området. Exploateringar bedöms inte påverka vare sig gällande miljökvalitetsnormer eller rådande kemisk och ekologisk status för berörd grundvattenförekomst och för Insjön negativt. Insjöns försämrade kemiska status härrör främst från nedfall av kvicksilver (se bilaga E).

Friluftsliv och rekreation

I den sydligaste delen av området finns ett vindskydd med grillplats.

Teknisk försörjning, infrastruktur och service

Området har goda förutsättningar med avseende på anslutning till befintlig infrastruktur och är beläget inom 2 mil från Vilhelmina tätort. Kommunalt vatten och avlopp (VA) finns inte i eller i anslutning till området. Ingen översvämningsrisk finns. Vaksamhet bör dock iakttas vid anläggande av enskilt avlopp p.g.a. hög markfuktighet.

Viktigt!

Vid exploatering ska hänsyn tas till svämplanets utbredning.

Noggranna avvägningar ska göras vid etablering som berör rationellt brukbar jordbruksmark.

Vilhelmina kommun
912 81 Vilhelmina
Tel: 0940-140 00
Hemsida: www.vilhelmina.se
E-post: info@vilhelmina.se
Besöksadress: Torget 6
Org. nr.: 212000-2601